

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE ULUSLARARASI TERÖRİZM

TEKEL, Suna
TÜRKİYE/ТУРЦИЯ

ÖZET

Birleşmiş Milletler ve onun bir organı olarak Genel Kurul, uluslararası terörizm konusuyla amaçları doğrultusunda iki şekilde ilgilidir; birincisi, genel bir problem olarak terörizmi tanımlayacak normatif çerçeveyi geliştirmek, ikincisi ise teröristlerle ilgili ulusal ve uluslararası yasal kuralları geliştirmek konusunda devletlerin faaliyetlerinde uyumu sağlamak. Terörizm ile ilgili literatür incelendiğinde sadece terörist faaliyetler içerisindeki gruplar ve bunların politik, hukuki açıdan incelendiği görülmektedir. Oysaki bu konu ile ilgili uluslararası bir organizasyon olan Birleşmiş Milletler ve ilgili organlarının organizasyon yapısı ve işleyişi de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle bu çalışmada, BM'in konu ile ilgili faaliyetlerinde devletlerin üzerinde nasıl bir etkisi olduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bunun için öncelikle BM, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin kurumsal özellikleri incelenecek, daha sonra konu ile ilgili uygulama ve politikaları gözden geçirilerek sonuçta bunlara yöneltilen eleştirilere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler Örgütü, Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, uluslararası terörizm.

ABSTRACT

United Nations and its basic organ The General Assembly has addressed international terrorism in two ways: by developing a normative framework that defines terrorism as a common problem and by encouraging concerted government action to develop more particular international and national legal rules for dealing with terrorists. The academic literature on terrorism most relevant to this discussion includes cross-cutting work that derives from the disciplines of international law and political science. This paper examines and how these efforts by the United Nations have influenced government behavior and institutional characteristic circumscribe the measures can take in its efforts to counter international terrorism. First of all, assessing the General Assembly's and Security Council's efforts requires an understanding of the general institutional characteristics of the United Nations, the specifics of its debates on terrorism, and the politics surrounding the various streams of debate.

Key Words: United Nations, General Assembly, Security Council, international terrorism.

GİRİŞ

Günümüzde terörizm, uluslararası ulaşım ve haberleşme araçlarının son yıllardaki hızlı gelişimi, yeni silâh ve teçhizatların geliştirilmesini sağlayan teknolojik imkânların artması, uluslararası terör örgütleri arasında istihbarat, eğitim, lojistik, teknik, finans temini, eylem yöntemleri konusunda organik bağların ve iş birliğinin artması ile uluslararası bir nitelik kazanmış ve küresel bir tehdit unsuru olmuştur. Bu bağlamda terörizmle ancak uluslararası iş birliği içerisinde ortak kararlar alınması ve bunların uygulanması ile mücadele etmek gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Uluslararası ilişkiler tarihine bakıldığında dünya çapında barışı sağlamak için bir örgüt oluşturmak fikri ancak 20. yüzyılda gerçeklik kazanmıştır. Önceki dönemlerde de ortak barışı oluşturmaya yönelik bazı planlar görülmektedir. Bu bağlamda Orta Çağ'da devletlerarası iş birliğine yönelik Fransız yazar Dubois (1306), Dante Alighieri (1312) gibi yine Avrupa'da barışı sağlamaya yönelik, Milletler Cemiyeti'nin ve dolaylı olarak da Birleşmiş Milletler'in kurulmasının başlangıcı olarak görülen Duke of Sully (1640), Crucé (1623), Abbé de Saint Pierre (1716)'in çalışmalarından bahsedilebilir (Cede, 2001: 3). 1693'te İngiltere'de Penn Avrupalı Devletler Kongresi'ne "Avrupa'da Şimdi ve Gelecekte Barışa Doğru" başlıklı uluslararası anlaşmazlıkların çözülmesine yönelik bir barış projesi önermiştir. Almanya'da Kant 1796'da yazdığı "**Ebedî Barışa Doğru (Zum Ewigen Frieden)**" adlı eserinde, dünya barışının korunması için eşit devletlerden oluşan uluslararası sistem temelinde biçimlendirilecek olan federasyon fikrini ileri sürmüştür. Kant'a göre devletlerin tabii hâlde, teşkilatlanmamış olmaları savaş hâlini doğuracağından ebedi barışın oluşturulması için şu üç teşkilat kurulmalıdır; Bir millet içinde yaşayan insanlar bakımından *kamusal teşkilât* (ius civitatis) olarak; Devletlerin birbirleriyle olan münasebeti bakımından *devletlerarası teşkilât* (ius gentium) olarak; Genel bir insanlar devletinin vatandaşı sıfatıyla haricen birbirlerine karşılıklı tesir ve nüfuz icra eden insan ve devletler bakımından *evrensel teşkilât* (ius cosmopolitanum) olarak (Hirş, 1946: 8-9).

I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisinin ardından uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına yönelik girişimler bu düşüncelerle bağlantılı olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. 8 Ocak 1918'de ABD Başkanı Wilson, savaş sonrası yeni politik düzeni ve dünya barışını korumaya yönelik örgüt olarak Milletler Cemiyeti'ni içeren 14 ilkesini Senato'ya sunmuştur. ABD başkanlığında toplanan Paris Barış Konferansı'nda ise, galip devletler Paris Barış Anlaşması'nın bir parçası olarak Milletler Cemiyeti'nin yasasını kabul etmişlerdir. Böylelikle kurulan yeni örgütün merkezi Cenova olmuş ve çalışmalarına 1920'de başlamıştır. Milletler Cemiyeti'nin temel amacı; uluslararası anlaşmazlıklar ve çatışmaların barışçıl çözümüne yönelik prosedürlerin oluşturulmasıdır. Cemiyet 3 temel organdan oluşmaktadır: Konsey (Fransa, Birleşik Krallık ve Sovyetler Birliği'nden oluşan daimî üyelerle birlikte on beş ülkeden oluşmaktadır, yılda üç kez toplanmaktadır),

Kurul (Kurul bütün üye devletlerden oluşmaktadır ve her yıl toplanmaktadır.) ve Sekreteryaya. Cemiyet'te bütün kararların oy birliği ile alınması gerekmektedir. Eğer herhangi bir anlaşmazlık durumunda altı ay içerisinde Cemiyet bir karara varamazsa üç aylık bir gecikmeden sonra taraflar savaşa gidebilecektir. Cemiyet'in sözleşmesinin ihlal edilip edilmediğine karar vermek ve yaptırımları uygulayıp uygulamamak her üyenin kendisine bırakılmıştır. Bu ise Cemiyet'in zayıflığı olarak yorumlanmıştır. Milletler Cemiyeti kuruluş amacına uygun olarak, Japonya'nın 1931'de Mançurya'yı, İtalya'nın 1935'te Etiyopya'yı işgaline ve II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkmasına engel olamamıştır.

Esas amacı uluslararası barışı korumak ve silahlı çatışmaları önlemek olan örgütün başarısızlığının sebepleri şunlardır; yapısal zayıflığı (hem kurul hem de konye içerisinde oy birliği ile kararların alınması), üyelerinin evrensel olmaması ve askerî gücün kullanılmasını önleme konusunda düzenleme eksikliği). ABD Milletler Cemiyeti'nin üyesi değildir. Almanya, İtalya ve Japonya kuruluşundan kısa bir süre sonra Cemiyet' den ayrılmış, Sovyetler Birliği de zaten bu oluşumun dışında bırakılmıştır. Asya ve Afrika'daki geniş bölgeler ise, sömürge yönetiminde oldukları ve örgüte üyelik için gerekli bağımsızlık şartını karşılayamadıkları için örgüt içinde yer almamıştır. Cemiyet'in başarısızlığında eksikliklerinin yanında, o dönemde bazı önemli ülkelerin, Cemiyet'in yasasında yer alan ilke ve amaçları görmezden gelip kendi çıkarları için uygun buldukları yerde askerî gücü sınırlamadan uygulamaya koymaları da etkili olmuştur (Cede, 2001: 5).

II. Dünya Savaşı'nın çıkmasının ardından Milletler Cemiyeti'nin başarısızlığı ve savaş biter bitmez uluslararası sistemin yeniden biçimlendirilmesi için buradan çıkarılabilecek dersler konusundaki ilk tartışmalar ABD ve İngiltere'de önce akademik çevrelerde başlamıştır. Aralık 1941'de ABD'nin savaşa girmesinin ardından ise Batılı müttefiklerin önde gelen politikacıları, yeni bir savaşın ortaya çıkmasını önlemek için örgütün biçimlendirilmesi ile ilgili temel konularda tartışmalara katılmışlardır.

Birleşmiş Milletlerin Kuruluşu

ABD, Milletler Cemiyeti'nin kuruluşunda olduğu gibi Birleşmiş Milletlerin (BM) kuruluşunda da öncü rol oynamıştır. 1941 yılının Ağustos ayında, savaş sonrası evrensel güvenlik sisteminin oluşumunu ilan eden "Atlantik Şartnamesi" aynı zamanda BM'in kurulması yolunda önemli bir adım olmuştur. F. D. Roosevelt ve W. Churchill'in yayınladıkları bu iki taraflı Şartname'nin temel düşüncesi; korku ve istekten uzak olma, konuşma ve din özgürlüğü esasında; ülkelerin kendi kaderini tayin edebilmeleri, özgürce seçilmiş bir hükümet oluşturabilmeleri, ekonomik iş birliği yapabilmeleri, denizlerin serbestisi, anlaşmazlıklarda kuvvet kullanımından vazgeçme ve savaş sonrasında kalıcı bir küresel güvenlik sisteminin oluşturulması hedeflerine dayanmaktadır. ABD'nin savaşa girmesinden kısa bir süre sonra 1 Ocak 1941'de, BM ismi ilk defa, bir örgütün adı olarak değil, mihver devletlere karşı birleşen müttefik devletleri

tanımlamak için kullanılmıştır. Müttefiklerin politik isteği ise, savaştan sonra, temel amacı, uluslararası güvenlik ve barışı sağlayan, aynı zamanda Dışişleri Bakanlığı Moskova Konferansı (30 Ekim 1943)'nda ve Tahran Konferansı (Churchill, Roosevelt ve Stalin, 28 Kasım-1 Aralık 1943)'nda tekrar onaylanmış bulunan evrensel bir örgüt kurmak olmuştur. 1944 yazında ABD'nin daveti üzerine Washington D.C. Dumbarton Oaks kısmında bir uzmanlar konferansı düzenlenmiştir. Bu teknik konferansta Sovyet ve Çinli temsilciler Amerikalı ve İngiliz uzmanlara katılarak, yeni örgütün hukuksal ayrıntılarını hazırlamışlardır. Bu çalışma daha sonra 4-11 Aralık 1945'te ABD, İngiltere ve Sovyet Hükümetleri ve Devlet Başkanlarının katıldığı Yalta Konferansı'nda "Dumbarton Oaks" önerisi olarak sunulmuştur. Bu konferansta ki en önemli konu Güvenlik Konseyi'nde karar verme yöntemi üzerine olmuştur. Sonuçta uzlaşma ise, Yalta formülü olarak adlandırılan, her konu ile ilgili maddede Güvenlik Konseyi'nde devamlı üyeliği bulunan büyük güçlerin veto hakkı olması ile elde edilmiştir.

II. Dünya Savaşı'nın bitmesinin hemen ardından ABD ülkeleri, San Fransisko'da Uluslararası Örgütü Doğru Birleşmiş Milletler Konferansı'na çağırıştır. 50 devletten gelen hükümet temsilcileri ile Konferans, 25 Nisan-16 Haziran 1945'te yapılmıştır. Uzun görüşmelerin ardından, büyük güçlerin önerileri üzerine, dünya örgütünün şartnamesi 26 Haziran 1945'te imzalanması ile ve BM Örgütü kurulmuştur. BM'in kurucuları olan savaş zamanı müttefikleri arasındaki yakın bağlantı, örgütün başlangıçta, II. Dünya Savaşı'nın düşman devletlerine karşıt bir oluşum olarak da algılanmıştır (Cede, 2001: 7).

BM'nin Anayasası niteliğindeki Şartnamesi'nde yer alan temel hedefler şöyle özetlenebilir; anlaşmazlıkların barışçıl çözümü ve ortak güvenlik yoluyla uluslararası barış ve güvenliği sürdürmek, uluslararası ekonomik ve sosyal iş birliğini desteklemek, herkes için insan haklarına saygıyı desteklemek. BM sözleşmesi öncüsü olan Milletler Cemiyeti'nin sözleşmesine nazaran daha realist bir biçimde ele alınmıştır. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün bugün 192 üyesi bulunmaktadır. 1945-1950 yılları arasında 58 ülke, 1951-1960 yılları arasında 40 ülke, 1961-1970 yılları arasında 26 ülke, 1971-1980 yılları arasında 26 ülke, 1981-1990 yılları arasında 7 ülke, 1991-2000 yılları arasında 32 ülke, 2001- 2007 yılları arasında ise 3 ülke üyeliğe kabul edilmiştir.

BM'in temel organları (bu kısımda sadece inceleme konusu ile ilgili olan organların amacı, işlevi ve işleyişi üzerinde durulacaktır); **Genel Kurul**; BM'in bütün üyelerinden (her üyenin en çok beş temsilcisi) oluşan tek organdır ve Kurul'da her üyenin bir oy hakkı bulunmaktadır. Temel işlevi ise tartışma ve tavsiyedir. BM Şartnamesi'nin 10. maddesine göre Kurul; Şartname kapsamı içerisinde yer alan konular veya örgüt içerisindeki herhangi bir organa ait yetki ve görevlerle ilgili her türlü sorunu ele alabilmektedir. Ancak Şartname'nin 12. maddesinde Kurul'un yetkileri de kısıtlanmaktadır; Genel Kurul, Güvenlik Konseyi'nin denetiminde olan uyuşmazlık durumlarında, Konsey Kurul'dan istemedikçe uyuşmazlık hakkında tavsiyede bulunma yetkisi yoktur. Genel

Kurul'un otoritesini sınırlayan bir diğer husus da; Kurul'un kararlarının, üye devletler üzerinde bağlayıcı değil, sadece tavsiye niteliğinde olmasıdır. Bunun yanında Kurul'un örgüt içerisindeki tüm faaliyetleri denetleme ve genel bütçeyi onaylama ve değerlendirme görevi de vardır. Örgüt organlarına daimî olmayan üye seçiminde ve örgüt üyeliğine kabul sürecinde yetkilidir. Şartname'de değişiklik yapılmasında ise ancak daimî üyelerin onaylaması şartı ile önemli rolü vardır. Genel Kurul'da uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin tavsiyelerle ilgili kararlar, üye seçimi, üyeliğe alınma veya çıkarılma gibi konularda kararlar oy veren üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınmaktadır. Diğer sorunlarla ilgili kararlar hazır bulunan ve oy veren üyelerin oy çoğunluğu ile alınmaktadır. Ancak örgüte mali katkısını geciktirmiş olan üyelerin gecikmiş ödeme tutarları (bu gecikme üyenin iradesi dışındaki nedenlerle olmadığında) önceki iki tam yılın ödeme miktarına eşit ise oy kullanamaz. Genel Kurul yılda bir kez olağan toplantı yapar, gerektiğinde, Güvenlik Konseyi, üye ülkelerin çoğunluğunun isteği ile Genel Sekreter'in çağrısı ile olağanüstü toplantılar yapabilir. **Güvenlik Konseyi**; Milletler Cemiyeti'nin oy birliği ilkesine ile çalışamaz hâle gelmesiyle yaşanan deneyimin ardından Güvenlik Konseyi'nde biri hariç bu türden bloke edici mekanizmalar kurulmamıştır. Eşitlik ilkesine aykırı olmasına rağmen, emniyet subabı olarak görülen Konsey'in beş daimî üyesi olan ABD, Rusya, Birleşik Krallık, Çin ve Fransa'nın (P5) veto uygulaması oy birliği kuralını içermektedir. Bu imtiyazlı grup I. Dünya Savaşı'nın galipleri ve Çin'den oluşmaktadır. Ancak bu ilke özellikle Soğuk Savaş döneminde örneğin yeni üyelerin girişini kısıtlamak için kullanılmış, daimî üyelerin veto hakkı Güvenlik Konseyi'nin çalışmasını engellemiştir. Konsey diğer üye devletlere aldırmaksızın bağlayıcı kararlar alabilme yetkisine sahiptir. Yine daimî üyeler kararların alınmasında, çekimser kalsa dahi, Konsey'in barış ve güvenlik alanlarında ekonomik, askerî ve diplomatik yaptırımlar uygulama yetkisi vardır. Konsey, BM'in on beş üyesinden oluşmaktadır. Başlangıçta 11 olan üye sayısı 1963'te Genel Kurul tarafından Üçüncü Dünya Ülkeleri'nin temsilini arttırmak amacıyla 15'e çıkarılmıştır. Konsey'de her üyenin bir oy hakkı vardır. Genel Kurul tarafından iki yıl için seçilen şimdiki 10 üye ise: Belçika, Kongo, Gana, Endonezya, İtalya, Panama, Peru, Katar, Slovakya ve Güney Afrika'dır. BM'in diğer merkezî organları ise; Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Meclisi, Uluslararası Adalet Divanı ve Genel Sekreterlik'tir.

Terörizm ve BM

Terörizm uluslararası gündemde 1934 yılından itibaren yer almaya başlamıştır. 1937 yılında Milletler Cemiyeti tarafından hazırlanan "Terörizmi Önleme ve Cezalandırma Sözleşmesi" terörizmle ilgili uluslararası düzeyde ele alınan ve terörizmin uluslararası olma özelliğinin tanımlandığı ilk anlaşma olarak ele alınabilir. 1934 yılında Yugoslavya Kralı I. Alexander'a ve Fransız Cumhuriyet Konseyi Başkanı Louis Barthou'ya yapılan suikaste doğrudan bir

cevap olan Sözleşme, 24 devlet tarafından imzalanmış ancak yürürlüğe girmemiştir (Dugard, 1977: 67-69).

Sözleşme’de terörizm faaliyetleri 1. maddede “genel halk, gruba ait bir kişi ya da belli bir kişi tarafından doğrudan devlete karşı terör durumu yaratmak için plan yapmak veya buna niyetlenme gibi suç oluşturan eylemler olarak sınıflandırılmıştır. Bunlar; devlet ya da hükümet başkanının kendisi, eşi ya da devlet görevindeki bir kişiye yönelik kasıtlı olarak yapılmış ölümler, yaralanma veya serbestliğin kaybedilmesine yönelik eylemler, kasıtlı olarak halkın yaşamını tehlikeye atma planı yapmak, bu saldırılardan birini yapmaya çalışmak.

Sözleşme, bir diğer devlete yönelik terörist faaliyetleri desteklemekten sakınmanın her devletin görevi olmasıyla ilgili uluslararası hukukun ilkelerini yeniden doğrulayacak biçimde silahlı gruplara desteğin kanunsuzluğuna da vurgu yapmaktadır(Madde 1). Bu madde ile ilgili olarak madde 3: anlaşmayı imzalayan devletlerin terörizm suçu işleyenleri kışkırtanların da cezalandırılmasını kabul ettiğini ifade etmektedir (Dugard, 1977: 69).

Terörizme karşı uluslararası iş birliğini destekleyen bu ilk çabalarda, 1945’te Birleşmiş Milletler’in kurulmasının ardından hemen bir artış görülmemiştir. Yeni örgütün şartnamesi geniş çaplı devletlerarası şiddeti kapsarken, Güvenlik Konseyi’nin temel amacı olan barış ve güvenliği tehdit eden terörizmden bahsedilmemektedir Örgütün ilk yıllarında ne Güvenlik Konseyi ne de Genel Kurul’u doğrudan terörizmle uğraşmamıştır. Soğuk Savaş dönemindeki gerilim ve nükleer başlıklı füze uluslararası atmosfere nüfuz etmiş ve teröristler bu dönemde BM açısından fazla önemli olmamıştır (Price, 2004: 97-98).

Ülkelerin kendi iç hukuk sistemlerinde terörizmle mücadeleyi öngören yasal düzenlemeler bulunmakla birlikte, terörizmin ulus ve sınır ötesi yapısı nedeniyle kapsamlı bir mücadeleyi mümkün kılacak olan uluslararası yaptırımlar gittikçe önem kazandığı için Birleşmiş Milletler Örgütü bu bağlamda önem kazanmaktadır.

BM’de ilk olarak, 14 Eylül 1963 tarihinde “Uçak İçinde İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemler” hakkında bir sözleşme Tokyo’da imzalanmıştır. Sözleşme 4 Aralık 1969 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşmeye göre; anlaşma uçuş güvenliğini etkileyen eylemlere uygulanacaktır. Uçak amirine, uçakta güvenliğin sağlanmasının gerekli olduğu yerde, suç işlediğine inandığı herhangi bir kişiye yönelik sınırlama getirme gibi kabul edilebilir önleyici tedbirler alma yetkisi verilmektedir. Anlaşmayı imzalayan devletlerin suçluyu tevkif etmesi ve uçağın kontrolünden sorumlu yasal amire bildirim yapması gereklidir. (www.un.org/terrorism/).

1970’lerin başlarında şiddet ve terörist olayları gittikçe artmaya ve medya da bu olayları dikkatle izlemeye başlamıştır. 6 Eylül 1970’de Filistin Halk Kurtuluş Cephesi üyelerinin üç uçağı kaçırarak, rehinelere serbest bıraktıktan

sonra 12 Eylülde uçakları havaya uçurmaları olayında yüzlerce kişi ölmüştür. 16 Aralık 1970 tarihinde La Haye'de "Uçağın Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Ortadan Kaldırılması"na ilişkin çok taraflı bir anlaşma imzalanmış ve 14 Ekim 1971'de yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşmaya göre; uçuş esnasında herhangi bir kişinin kanunsuz olarak kuvvet yolu ile veya tehlike yaratarak veya herhangi bir şekilde korkutma yolu ile gasp etme veya uçağın kontrolünü ele geçirme ya da bunları yapmaya teşebbüs etmesi durumunda; anlaşmaya taraf devletlerin, suçluyu tevkif etmesi veya iade etmesi ya da hakkında dava açması gereklidir. Bu süreç içerisinde anlaşmaya taraf olan devletlerin birbirlerine yardımcı olmaları gereklidir (www.un.org/terrorism/).

23 Eylül 1971 tarihinde ise Montreal'de "Sivil Havacılığın Güvenliği'ne Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin" çok taraflı bir sözleşme imzalanmış ve 26 Ocak 1973'te yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşmaya göre; seyir hâlinde uçakta bir kişiye yasadışı ve kasıtlı olarak yaptığı eylem, uçağı tehlikeye atıyorsa, uçağı patlayıcı bir cihaz konulduğunda, bunları yapmaya teşebbüs ettiğinde ya da bunları yapan yapmaya çalışan kişiye suç ortağı olduğunda; anlaşmayı imzalayan devletler saldırı yapanı cezalandırmayı kabul etmişlerdir. Saldırıyı yapanlar ya iade edilecek ya da hakkında dava açılacaktır.

5 Eylül 1972 tarihinde Filistinli Kara Eylül örgütünden sekiz terörist Münih Olimpiyat Köy'ünde on bir İsraili atleti kaçırmış, bu olay sonunda dokuz atlet ve beş terörist ölmüştür. 14 Aralık 1973 tarihinde "Diplomatik Temsilcilikler de dâhil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair" sözleşme imzalanmış ve 20 Şubat 1977'de yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşmaya göre; Uluslararası korunmaya sahip kişiler; devlet ya da hükûmet başkanı, dışişleri bakanı, devlet memuru ya da yabancı bir ülkede korunmaya sahip kişi ve ailesi olarak tanımlanmaktadır. Anlaşmaya göre, devletlerin, bu kişilere yönelik adam öldürme, adam kaçırma veya kişilere saldırı veya bu kişilerin özel arazi, ev ve ulaşım araçlarına yönelik saldırı yapan ya da yapmaya çalışan ve bu gibi eylemlerde suç ortaklığı yapan kişilerin bu eylemlerinin suç olarak nitelendirerek uygun cezalar ile cezalandırılmasını kabul etmektedirler.

17 Aralık 1979'da "Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme" imzalanmış ve 3 Temmuz 1983'te yürürlüğe girmiştir. Anlaşma, herhangi bir kişiye yönelik zaptetme ve alıkoyma veya öldürme, devlet, uluslararası hükûmetler arası bir örgütü, bir grubu zorlamaya yönelik bir kişiyi alıkoymak suçunu işleyenlerin yakalanması ve rehinelere ülkelerine teslim edilmesi konusunda taraf ülkeleri yükümlü kılmaktadır.

3 Mart 1980'de Viyana'da "Nükleer Maddelerin Fiziksel Olarak Korunmasına İlişkin" sözleşme imzalanmış, 8 Şubat 1987 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anlaşma nükleer maddelere yasadışı sahip olma, taşıma veya çalma suretiyle, ölüme, ciddi yaralanmalara ve mala yönelik ciddi hasarlara sebebiyet veren eylemleri suç kapsamına almaktadır. Sözleşmede yapılan değişiklikler

ise; anlaşmaya taraf ülkeleri nükleer tesisleri ve içinde barışçıl amaçlarla kullanılan maddeyi, taşınma ve depolanması esnasında korumakla yükümlü tutmaktadır. Anlaşma ayrıca devletlerarasında, nükleer maddenin kaçırılması veya çalınması sonrası yerinin saptanması ve ele geçirilmesi sürecinde, herhangi bir radyolojik netice veya sabotaj etkisini azaltmak ve bu durumla ilgili saldırılarla savaşmak ve önlemek üzere iş birliği yapma yükümlülüğü getirmektedir.

24 Şubat 1988 tarihinde Montreal’de “Sivil Havacılığın Güvenliği’ne Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme’ye ek olarak “Uluslararası Sivil Havacılık Hizmeti Veren Havaalanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin” Protokol imzalanmış ve 6 Ağustos 1989’da yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma ile, 1971 Montreal Sözleşmesi’ndeki şartlar genişletilerek; uluslararası sivil havacılık hizmeti veren havaalanlarındaki terörist eylemler de kapsam içine alınmıştır.

10 Mart 1988 tarihinde “Denizde Seyir Güvenliği’ne Karşı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin” Sözleşme imzalanmış ve 1 Mart 1992’de yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma Uluslararası havacılık alanına benzer şekilde, Uluslararası sularda yolculuk yapan gemilerde güvenliği sağlamak amacıyla yapılmıştır. Sözleşmeye göre; bir kişinin yasa dışı ve kasıtlı olarak göz korkutma, tehdit etme ya da zorlama yolu ile geminin kontrolünü ele geçirme ya da alıkoyması, geminin seyrini tehlikeye atacak biçimde gemide şiddete dayalı eylemde bulunması, gemiye tahrip edici etkisi olan cihaz ya da madde koyması ve diğer geminin güvenliğine karşı eylemler suç olarak tanımlanmıştır. Bu anlaşmayla ilgili olarak 2005 yılında imzalanan Protokol ile de; terörizm eylemlerinde kullanılmak üzere bir geminin araç olarak kullanılması, gemide terörizmle ilgili eylemlerde kullanılmak üzere, ölüme, hasara, ciddi yaralanmalara ve tehlikelere neden olduğu bilinen çeşitli maddelerin taşınması, terörist faaliyetlere katılmış olan kişilerin taşınması da suç kapsamına alınmıştır.

10 Mart 1988’de “Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin” Protokol imzalanmış ve 1 Mart 1992’de yürürlüğe girmiştir. Protokol ile, Deniz Ulaşımı Sözleşmesi’nde bulunan suçlara ilâve olarak, deniz yatağında kurulu sabit platformlara karşı işlenen suçlar da eklenmiştir.

21 Aralık 1988 tarihinde Pan-Am 103 uçağı İskoçya’daki Lockerbie’ye giderken infilak etmiştir. Uçaktaki 259 kişi ve karadan 11 kişi hayatını kaybetmiştir. Saldırdan Libyalı teröristler sorumlu tutulmuştur (Davies 2006: 294). Bu olayın ardından 1991’de, “Yerinin Tespiti Amacıyla Plastik Patlayıcıların İşaretlenmesine İlişkin” sözleşme imzalanmış ve 21 Temmuz 1998’de yürürlüğe girmiştir. Buna göre; Sözleşme’ye taraf olan ülkeler, yasadışı plastik patlayıcı madde imal etmeyi önlemek ve yasaklamak için gerekli ve etkili tedbirleri almakla; kendi bölgelerinin içine ya da dışına markasız plastik patlayıcıların taşınmasını önlemekle; sözleşmenin yürürlüğe girmesinden önce

imal edilmiş veya ithal edilmiş işaretli patlayıcıların sahipliği ve transferi ile ilgili konularda sıkı tedbirler almakla; ordu ve polisin elinde bulunduranlar hariç, üç yıl içindeki tüm kalıcı olarak etkisiz hâle getirilmiş, işaretli, harcanmış, imha edilmiş olan tüm stoklardaki işaretli patlayıcıların emniyete alınmasını sağlamakla; ordu ve polisin elinde bulunan on beş yıl içinde ki, kalıcı olarak etkisiz hâle getirilmiş, işaretli, harcanmış, imha edilmiş, işaretli plastik patlayıcıları emniyete almak için gerekli önlemleri almakla; sözleşmenin kendi ülkelerinde yürürlüğe girmesini takiben imal edilmiş işaretli patlayıcıların olabildiğince çabuk imha edilmesi ile yükümlüdürler.

15 Aralık 1997 tarihinde “Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin” uluslararası sözleşme imzalanmış ve 23 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu sözleşme; yasadışı ve kasıtlı olarak, çeşitli halka açık yerlerde ciddi bedensel yaralanmalara neden olma amaçlı veya halka açık yerleri yaygın bir şekilde tahrip etme amaçlı öldürücü araçların kullanılması konusunda evrensel bir yargılama düzeni getirmek için hazırlanmıştır.

9 Aralık 1999’da “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin” Uluslararası Sözleşme imzalanmış ve 10 Nisan 2002’de yürürlüğe girmiştir. Sözleşme’ye taraf ülkelerin, terörizmi doğrudan ya da dolaylı olarak silâh kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı gibi yasa dışı faaliyetlerde bulunan sosyal, kültürel ya da yardımseverlik amacındaki gruplar aracılığıyla finanse edilmesiyle mücadele etme ve önleme için girişimde bulunmaları gerekmektedir. Bunun için, terörizm faaliyetlerine ayrılan fonların tespiti, bunlara el konulması ya da dondurulması gerekmektedir. Sözleşmeye göre bankaların gizlilik ilkesi de bu durumda iş birliğini reddetmek için geçerli değildir.

2005 yılında “Nükleer Terörizmin Önlenmesi ile İlişkili” bir Sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşme henüz yürürlüğe girmemiştir. Sözleşme, 14 Eylül 2005’te imzaya açılmış olup, 22 üye devletin imzalamasının ardından yürürlüğe girecektir. Nükleer reaktör ve nükleer güç tesislerini kapsayan sözleşme; bu yerlere yönelik suç işleyen ya da suça ortak olan kişilerin iade edilmesi ya da hakkında dava açılmasını şart koşmaktadır. Sözleşme ülkelerin terörist saldırıların önlenmesi amacıyla; hem krizden önce; birbirleriyle bilgi paylaşmaları ve suçla ilgili araştırmalarda ve suçluların geri iadesi işlemlerinde hem de krizden sonra –Uluslararası Atom Enerji Birimi ile nükleer maddenin etkisiz hâle getirilmesinde-birbirlerine yardımcı olmak için iş birliği yapmaya teşvik edilmeleri gerektiği ifade edilmektedir.

BM’in en önemli organı olan Güvenlik Konseyi’nde de terörizmle mücadele ile ilgili olarak çeşitli kararlar alınmıştır. 15 Ekim 1999’da Güvenlik Konseyi; Afganistan’da Usame Bin Ladin’e destek vermesinden dolayı Taliban’a yaptırımlar uygulanmasını ve yaptırımları denetleyecek olan ve Güvenlik Konseyi’nin 15 üyesinden oluşan “1267 Sayılı Komite”nin kurulmasını içeren 1267 sayılı kararı benimsemiştir. 1267 Komite’si, silahların yasaklanması,

ticaret yasağı, karşı terörizm ve bunlarla ilgili yasal konularda uzman kişilerden oluşan İzleme Ekibi tarafından desteklenmiştir. Bu Ekip, üye devletler tarafından uygulanan yaptırım usullerinin değerlendirilmesinde Komite'ye yardımcı olmaktadır. 1267 Sayılı Karar ile, tüm Birleşmiş Milletler üyeleri Taliban'ın sahip olduğu veya dolaylı ya da doğrudan elinde bulundurduğu mallardan elde ettiği veya sağladığı fonlar da dâhil olmak üzere Komite tarafından saptanan fonlarını ve diğer mali kaynaklarını dondurmakla yükümlüdürler. 29 Temmuz 2005 tarihinde Güvenlik Konseyi 1617 sayılı Kararı ile, eylemleri ve faaliyetleri yapan grup veya kişileri El Kaide, Usame Bin Laden ve Taliban ile bağdaştırmak suretiyle Komite'nin direktiflerine açıklık getirmiş ve güçlendirmiştir (www.un.org/sc/ctc).

Güvenlik Konseyi'nin 1269 sayılı kararı ise devletlerin, terörizmle mücadelede iş birliği yapması, terörist faaliyetleri finanse eden ya da planlayanların, tutuklanması, soruşturulması veya iadesine ilişkin düzenlemeleri yapmakla zorunlu kılındığı ifade edilmektedir.

Yine Güvenlik Konseyi'nin 1333 Sayılı Kararı ise Taliban ve El Kaide örgütünü hedef alarak üye devletlerin, Afganistan'da Taliban denetiminde bulunan bölgelere askerî faaliyetlerle ilgili teknik görüş, yardım ve eğitim olanaklarının sağlanmasını önlemekle yükümlü tutmaktadır. Yine Güvenlik Konseyi'nin 1368 Sayılı Kararı ise 11 Eylül 2001'deki New York, Washington DC ve Pennsylvania'da gerçekleşen terörist saldırıları kınamak, terörist faaliyetlere katılanların, yardım ve destek sağlayanların adalet önüne çıkarılması için uluslararası platformlarda savaşımında bulunulması gereğini vurgulamak için alınmıştır (Çitlioğlu, 2005. 219).

Güvenlik Konseyi'nin 1373 sayılı Kararı ise; daha önceki Kararlar'ın Taliban ve El Kaide'ye yönelik olmasına karşın daha geniş kapsamlı olarak bütün devletleri; terörizmin finansmanın önlenmesi ve cezalandırılması, terörizm için kasten mali kaynak temini ve toplanmasının suç sayılması, terörist eylemlerde bulunanların, teşebbüs eden veya bu eylemlere yardımcı olanların anaparaları, mal varlıkları ve ekonomik kaynaklarının dondurulması, aktif ya da pasif durumda olan terörist gruplara üye toplanmasının, bu gruplara silah, patlayıcı madde sağlanmasını cezalandırma ve bu konuda diğer ülkelerle iş birliği yapma, terörist eylemlere katılan, mali destek sağlayan, destekleyenlere sığınma hakkı tanınmaması, diğer devletlere ya da vatandaşlarına yönelik bu yapanlara kendi topraklarını kullanmalarına izin verilmemesi, kendi sınırlarında terörist grupların faaliyetlerini denetlemekle yükümlü kılmaktadır.

Güvenlik Konseyi'nin 1390 sayılı Kararı ise, 1267 ve 1333 sayılı kararlara El Kaide, Taliban, Usame Bin Laden ile ilgili olarak; Bu grup ve kişilerin mal varlıkları ve ekonomik kaynaklarının dondurulması, bahsedilen kişi ya da grupların ya da bunlarla ilişkili olanların ülkeye giriş ve transit geçişlerinin engellenmesi, bunların ülke içinden veya ülke dışından vatandaşlarından silah, askerî teçizat ve askerî faaliyetlerle ilgili teknik görüş, yardım ve eğitim

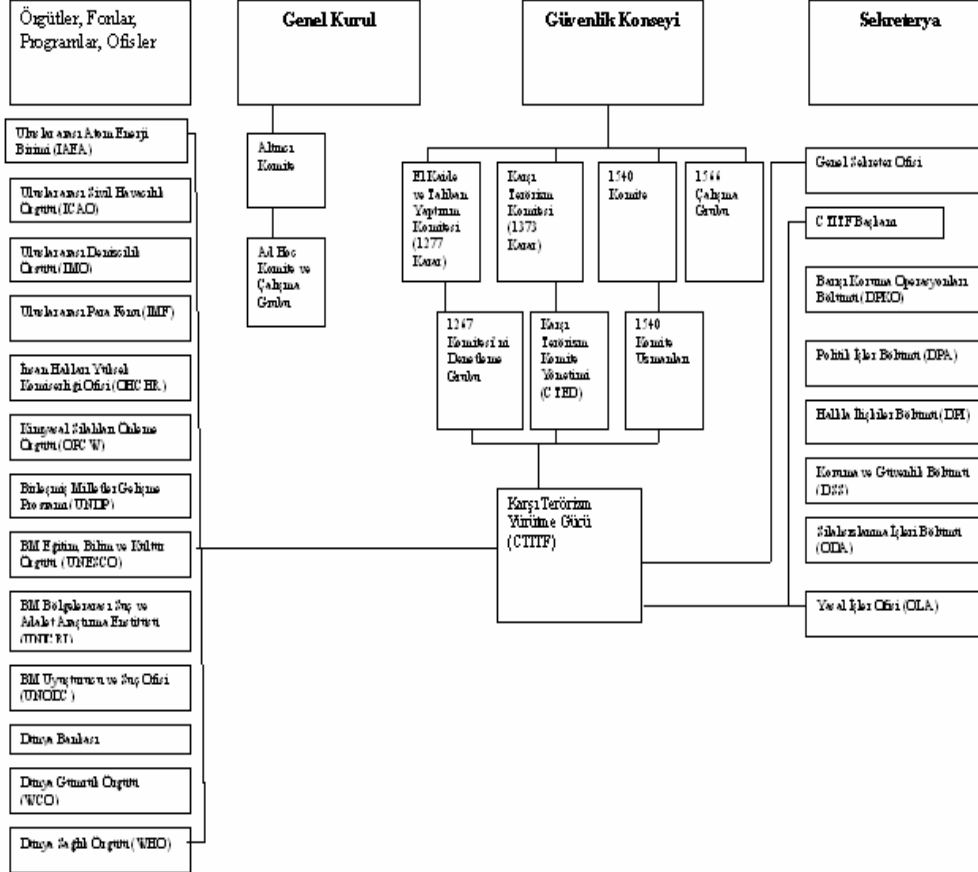
almalarının önlenmesi, bunlara finans sağlayan, eylemlerini kolaylaştıran veya destekleyen kişi ya da kuruluşlara 1373 sayılı Karardaki önlemlerin uygulanmasını gerekli görmektedir.

Güvenlik Konseyi 28 Nisan 2004'te Kitle İmha Silahları ile ilgili olarak 1540 Sayılı Kararı benimsemiştir. Karar; devletlerin hükümet dışı aktörlerin nükleer, kimyasal ve biyolojik silahları kullanma veya taşınmasını desteklemekten kaçınmaları, ayrıca bu silahların yayılımını önlemek için yerel denetim oluşturmak suretiyle etkili önlemler almakla yükümlü kılmaktadır. Konsey bu kararın uygulanmasını değerlendirmek amacı ile kendi 15 üyesinden ve kitle imha silahlarının yayılımının önlenmesi konusunda uzmanlardan oluşan 1540 Komitesi'ni oluşturmuştur. 27 Nisan 2006 tarihindeki 1673 Sayılı Karar'da Komite'nin yetkilerini genişletmiştir.

Konsey, 8 Ekim 2004'te benimsediği 1566 Sayılı Karar'da; tüm terörist faaliyetleri, barış ve güvenliği en çok tehdit edenlerden biri olarak kınamış ve tüm BM üyelerini tam olarak terörizmle mücadeleye çağırmıştır. Konsey bu karar ile 1267 Komitesi'ne nazaran terörist faaliyetlere katılan birey ya da gruplara uygulanacak daha pratik önlemler üzerine çalışacak olan "Çalışma Grup"unu oluşturmuştur. Çalışma Grubu; terör suçlularının kovuşturma veya iadesi, finansal varlıklarının dondurulması, üye devletlerin toprakları arasında hareketlerinin önlenmesi ve onlara tüm silah ve ilgili maddelerin sağlanmasını önlemek konusunda etkili tavsiyeler oluşturmak amacındadır.

BM Genel Kurulu 8 Eylül 2006'da Küresel Terörizm'le Mücadele Stratejisi'ni kabul etmiştir. Strateji, terörizme karşı uluslararası, bölgesel ve ulusal düzeyde mücadelenin yegâne aracı olarak ele alınmakta ve böylelikle terörizmle mücadele için tüm üye devletler ilk ortak stratejik ve fiili yaklaşımı kabul etmektedir. Strateji, 19 Eylül 2007 resmi başlangıç tarihi ile yürürlüğe girmeğe başlayacaktır. Strateji genel olarak, tüm üye ülkelerin hem bireysel hem de kolektif olarak somut önlemleri almalarını bunun için; terörizmi ortaya çıkaran şartları tespit etmek, terörizmi önlemek ve mücadele etmek, terörizmle mücadelede hem bireysel hem de kolektif yeterliliklerini geliştirmek, insan haklarını korumak ve hukuk kurallarını uygulamalarını ifade etmektedir. Strateji tüm üyeleri, eylem planını yürürlüğe koyacak olan BM ile iş birliğine çağırmakta ve BM'in ise üye devletlerin terörizmle mücadele faaliyetlerinde kendilerine yardımcı olacağını duyurmaktadır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TERÖRİZMLE MÜCADELE TEMEL BİRİMLERİ

DEĞERLENDİRME

Birleşmiş Milletler (BM), tek taraflı kuvvet uygulamaları yerine, dünya politikasında tartışmalı olan konuların mümkün olduğunca iş birliğine dayalı olarak çözülebileceği anlayışına dayanmaktadır (Mac Farlane, 2004: 31). Genel Kurul'un var olan kurumsal özellikleri onu, uluslararası terörizme etkili bir şekilde karşılık vermek konusunda sınırlamaktadır. Kurul, terörizme karşı doğrudan bir faaliyette bulunamamaktadır, çünkü devletlere ve belirli faaliyetleri yapan veya yapmaktan kaçınan etkili kişilere emir verme yetkisi bulunmamaktadır (Peterson, 2004: 173).

BM örgütü, kurucularının, kendi değer ve ilkelerini küresel düzeyde yerleştirmek üzere oluşturulmuştur. 1942'de F. D. Roosevelt, genel güvenliğin sürekli sistemini sağlayacak olan bu yeni oluşumu BM adı ile tanımlarken, diğer kurucu ülkenin lideri Churchill ise Müttefik Milletler (Allied Nations) adını kullanmıştır. Roosevelt'e göre örgüt dünya çapında olmalıdır ama, kesin kararlar

uzun yıllar başta olan ve dünya politikasını oluşturan; Amerika, Büyük Britanya, Rusya ve Çin tarafından verilmelidir (Fransa San Fransisko Konferansı'nda daimî üyelere katılmıştır). San Fransisko Konferansı'na o dönemde Mihver Devletlerden en az birisine savaş açmış ve Birleşmiş Milletler Şartnamesi'ni kabul etmiş ülkeler çağrılmıştır. BM'nin işlevi ise o dönem uluslararası ilişkiler şartlarına uygun olarak; örgütün devletlere yönelik bir saldırının ortaya çıkmasından önce derhal durdurmasıdır. Örgütün amacı evrensel olmaktır ancak kuruluşuna sadece Müttefik Devletler katılmıştır. Bu saptamaya uygun olarak, 1991'de ABD Başkanı G. W. Bush, "Yeni Dünya Düzeni" görüşünü açıklarken, BM'in orijinal misyonuna uygun olarak, BM'in de bu yeni düzenin ayrılmaz bir parçası olduğunu ileri sürmüştür (Gold 2005: 25-33).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kararları ve Protokollerin hem imza tarihleri ile yürürlüğe girdiği tarihler arasındaki sürenin uzunluğuna bakıldığında, hem de her bir üye ülkenin kararları imzaladığı tarihlerin birbirinden farklı zamanlarda olması göz önüne alındığında; kararların, bunları imzalayan devletler üzerinde inandırıcılık ve caydırıcılık açısından etkisinin zayıf olduğu anlaşılmaktadır (Çitlioğlu 2005: 210).

Diğer bir husus, Genel Kurul Sözleşme ve Protokollerinin üye ülkelerin tümünde yürürlük kazanabilmesi için her bir üye ülkenin kendi iç hukuku açısından; örneğin Parlamento'da, Bakanlar Kurulu'nda onaylanma, iç hukuka eklenme, ilân edilme gibi süreçlerden geçtiği de düşünülecek olursa, BM tarafından alınan kararlar yaptırım gücünü kaybetmekte ve alınan kararlar ister istemez olayların gerisinde kalmaktadır (Çitlioğlu 2005: 210).

Yine, Ülkelerin bu kararları kendi iç hukuk sistemlerine dâhil etmeleri durumunda; üye ülkelerin sözleşme Hükûmlerine uymaması hâlinde uygulanacak yaptırımların bulunmaması durumu ülkelerin insiyatiflerine bırakma sonucunu doğurmaktadır. Bu ise küresel mücadeleyi etkisiz kılmaktadır (Çitlioğlu, 2005: 210-211).

BM üye ülkelerin sayısının 1970'lerden 1990'lara kadar artması sorun yaratmış, ancak sorun yeni üyelerin ırk, milliyet, din, kültür açısından farklılığından ziyade politik sistemlerindeki farklılıklardan kaynaklanmıştır. Çünkü bu yeni üye olan Üçüncü Dünya Ülkeleri bağımsızlıklarını, emperyalist güçlerle –örn; Sovyetler Birliği, Çin gibi– mücadele sonucu kazanmışlardır. Bazıları da İran İslam Cumhuriyeti ve Sudan gibi totaliter İslami rejimleri temsil etmektedir. Bu yeni devletler, uluslararası kuralların kendi diktatörlük ihtiyaçlarına uygun olmasını talep etmektedir. Örneğin; 2003'te 114 Üçüncü Dünya Ülkesi Bloksuzluk Hareketi'ni oluşturmak suretiyle, BM içinde bir blok olarak oy verme girişiminde bulunmuşlardır. 1995'te Genel Kurul'un üyelerinin Washington yanında oy kullanma oranı % 50.6 iken 1999'da bu oran % 41.8'e düşmüştür. Örneğin bu dönemde Asya-Afrika Bloğu "insan hakları"nın Batı Liberalizminin bir buluşu olduğunu iddia etmişlerdir (Gold, 2005: 31-33).

BM'in değerler sistemindeki değişikliği yaratan ilk adım, 14 Aralık 1960'da benimsenen Genel Kurul'un 1514 sayılı "Sömürge İdaresi Altındaki Ülkelere ve Halklara Bağımsızlık Verilmesine İlişkin" bildirisidir. ABD, yabancı hâkimiyetinin sömürge kolonilerinden çekilmesini halkların özgür bırakılması anlamında desteklemektedir. Ancak bildirmede, sömürgeci hükümetlerin derhal güçlerini transfer etmeleri istenirken halkların yabancı güçlere tabi olmaması düşüncesinden hareket edilmiş ancak, yeni ortaya çıkan devletlerde demokratik yasaların yerleştirilmesine ilişkin bir mekanizma oluşturulması eksik kalmıştır. Yine bu bildiri ile ilişkili olarak 14 Aralık 1970'de Genel Kurul tarafından benimsenen 2708 sayılı bildiri de; yabancı hâkimiyeti altında bulunan sömürge halklarının, bağımsızlık ve kendi geleceğini kendinin belirlemesi mücadelesini tanımıştır. Neticede, bu bildirimler, uluslararası terörizmi arttıran, kendilerini ulusal özgürlük hareketinin bir üyesi olarak görenlerin, kendi geleceğini belirleme adına adam öldürme suçuna izin verilmesi olarak algılamasına yol açmıştır (Gold, 2005: 36-37).

Örgütün terörizmi yasaklama ve politik şiddet konularında elini kolunu bağlayan diğer bir nokta ise, 1979 yılında Genel Kurul tarafından kabul edilen rehine alma ile ilgili sözleşmenin uygulanmasında, kendi geleceğini belirleme hakkına uygun olarak sömürge işgaline, yabancı işgaline ve ırkçı rejimlere karşı mücadele edenleri dışarıda tutmasıdır. Bu konu ile ilgili genişletilmiş 1982'deki Genel Kurul Sözleşmesi'nde (37/42) ise bunlara ek olarak, ". . . silahlı mücadele de dâhil olmak üzere her türlü yolla" ibaresinin yer almasıdır. Bu kararları, bir nevi terörizme göz yumma olarak da adlandırmak mümkün görülmektedir (Gold, 2005: 39).

Dünyanın pek çok yerinde ortaya çıkan terörist eylemlere ilişkin harekete geçme ve karar alma girişiminde bulunmayan Güvenlik Konseyi'nin terörizmle ilgili olarak yukarıda açıklanan kararlarının altısından beşi Taliban ve Afganistan ile ilgilidir. Bu ise BM'nin yanlı davrandığını düşündürmektedir (Çitlioğlu, 2005: 216).

Terörizm konusunda BM faaliyetlerinde eleştirilen diğer bir husus hâlâ terörizmin ortak kabul edilen bir tanımının yapılmamış olmasıdır. Uluslararası hukuk ilke olarak özel kişilerin hukuksal statüleri ve ilişkileri ile ilgilenmemektedir. Terörizm genel olarak tanımlandığında terörist olan herkese karşı mücadele yapabilmek mümkün olmadığı için devletler, genel tanım yapmaktan vazgeçip sadece kendilerini en çok rahatsız eden eylemlerle sektörel bazda mücadele etmeyi tercih etmektedir (Çitlioğlu, 2005: 212).

Birleşmiş Milletler ve onun bir organı olarak Genel Kurul, uluslararası terörizm konusuyla amaçları doğrultusunda iki şekilde ilgilidir; birincisi, genel bir problem olarak terörizmi tanımlayacak normatif çerçeveyi geliştirmek, ikincisi ise teröristlerle ilgili ulusal ve uluslararası yasal kuralları geliştirmek konusunda devletlerin faaliyetlerinde uyumu sağlamak. Burada göz önüne alınması gereken husus Birleşmiş Milletler'in terörizmle mücadele ederken

aslında terörizm olgusunun ne olduğu konusunda üye devletlerarasında fikir birliği sağlayamamış olmasıdır. Bu nedenle: “Benim özgürlük savaşçım, senin teröristin.” anlayışı ortaya çıkmakta ve Birleşmiş Milletlerin uygulamalarında çifte standart görülmekte bu ise örgütün meşruluğu ve evrenselliğine zarar vermektedir (Boulden, 2004: 10).

Buradan görülmektedir ki, terörizmle mücadele konusunda bugüne kadar çıkarılan yasalar ve alınan kararların bir bölümü kabul edildikleri tarihlerdeki çeşitlilik ve yeterliliği, terörün dinamik yapısı ve gelişimi karşısında günümüzde geniş ölçüde geçerliliğini yitirmiş görünmektedir. Oysa aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere terörizm eylemleri son yıllarda büyük bir artış göstermekte ve bu konuda uluslararası iş birliği ve ortak anlayışa dayanan önlemlerin alınması aciliyet arz etmektedir:

Yıllar	Terörist Saldırı Sayısı	Ölü Sayısı	Yaralı Sayısı
2000	423	405	791
2001	355	3.295	2.283
2002	199	725	2.013
2003	208	625	3.646
2004	651	1907	6.704
2005	11.153	14.618	24.761
2006	14.352	20.573	38.214

Kaynak: www.state.gov (2000-2003), www.wits.nctc.gov (2004-2006).

Ancak, dinamik, değişen, gelişen şartlara koşut olarak ortaya çıkan kendisi de sürekli değişim geçiren terör eylemlerinin arkasında yatan ve terörü doğuran, birbirinden farklı yüzlerce gerekçenin varlığı, buna ek olarak; ülkeler, toplumlar ve bireylerin eş gerekçelere dayalı eylemleri; terörist eylemleri farklılık içeren algılamalarla değerlendirmeleri, ülkeler iç hukukunun terör ve terörizme farklı yaklaşımları ile bir arada düşünüldüğünde terör konusunda ortak yaptırımları öngören bir tanıma ulaşmanın olanaksızlığı da anlaşılabilir olmaktadır (Çitlioğlu 2005: 197-205).

Terörizmi; Walter Laqueur, politik bir hedefe ulaşmak için masum insanları hedef alan yasadışı güç kullanmak; Richard E. Falk, devrimci bir grup veya hükümet tarafından gerçekleştirilmiş olmasına bakılmaksızın, yeterli bir ahlaki veya yasal sebebi olmayan her türlü siyasi şiddet; Paul Wilkinson, kısaca bir amacı gerçekleştirmek veya daha geniş bir grubu, teröristlerin hedeflerini yerine getirmek amacıyla korkutarak, bir terör ortamı yaratmak için adam öldürme, yaralama veya tehdit gibi araçların sistematik bir şekilde kullanılması; Brian Jenkins ise politik değişim için güç kullanmak veya güç kullanmakla tehdit etmek şeklinde tanımlamıştır (Davies, 2006: 24).

Ancak, terörizmle mücadelede tanımın önemli olmasına rağmen terör olgusunun dinamik ve değişen yapısı nedeniyle, asıl önemli olan, terörün nedenlerinin anlaşılması ve buradan hareketle terörü önleyici politikaların üretilmesi ve gerekli önlemlerin alınmasıdır. Bunun için ise dünyadaki tüm üye ülkelerin iş birliği yapması ve mücadeleye katılması gerekmektedir.

Terörizmle ilgili olarak Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, 31 Mayıs 2007 tarihli konuşmasında uluslararası terörizmle mücadele için; küresel düzeyde eksiksiz bir iş birliği, anlayış ve ortak söylem mekanizması kurulması, zengin ülkelerle fakir ülkeler arasında giderek derinleşmekte olan yapısal sorunlara daha somut çözümler getirilmesi, yalnız saldırıları gerçekleştirenler değil, teröristlere mali, lojistik ve propaganda desteği sağlayanların da terörist olarak kabul edilmesi kaçınılmaz olduğunu ve terörle mücadelede en geniş uluslararası iş birliğinin, ancak BM ile mümkün olabileceğini belirtirken, diğer bütün organizasyon ve inisiyatiflerin BM'yi her alanda desteklemesi için terörle mücadelede BM tarafından kabul edilen anlaşma, protokol ve kararların tümünün, bunları henüz onaylamamış olan ülkelere de onaylanması ve uygulanmasının gerektiğini ifade etmiştir.

BM, kurulduğu tarihten günümüze kadar uluslararası ilişkilerde belirgin bir rol oynamıştır. Ancak, gerek şartların hızla değişmesi gerek örgüt yapısından kaynaklanan nedenler gerekse de evrensel bir oluşum olma idealinden kaynaklanan nedenlerle özellikle uluslararası terörizm konusunda uluslararası bir örgüt olması ve temel amacının dünyadaki güvenlik ve barışı sağlamak olması nedeniyle kendisinden beklenen rolde etkin olduğunu söylemek pek mümkün görünmemektedir. Ancak umut verici bir gelişme olarak 2006 Stratejisi'nin devletlerin ortak kararı ile kabul edilmesi, oldukça önemli bir katkı ve gelişme sağlayacak gibi görülmektedir. Bunun için ise, tüm dünya devletlerinin ortak bir anlayış ve iş birliği içerisinde bulunmaları zorunlu olmaktadır.

KAYNAKÇA

Birleşmiş Milletler Şartnamesi

Boulden, Jane (Editor), **Terrorism and the UN, Before and After September 11**, Indiana University Pres, 2004.

-----, (Editor), Before and After September 11, PETERSON, M. J, **Using The General Assembly**, Bloomington, IN, USA: Indiana University Pres, 2004.

-----, (Editor), **Terrorism and the UN: Before and After September 11**, Macfarlane, S. Neil, "Charter Values and the Response to Terrorism, Before and After September 11", Bloomington, IN, USA: Indiana University Pres, 2004.

Cede, Franz (Editor), **United Nations: Law and Practice**, Leiden, Koninklijke, Boekhandel en Drukkerji, 2001.

Çitlioğlu, Ercan, **Gri Tehdit: Terörizm**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2005.

Davies, Barry, **Terörizm**, Truva Yayınları, İstanbul, 2006.

Dugard, John, “International Terrorism: Problems of Definition”, **International Affairs**, Vol. 50, No:1, Jan. 1974, pp. 67-81.

Gold, Dore, **Tower of Babble: How The United Nations Has Fueled Global Chaos**, Crown Publishing Group, 2005.

Hırş, E., “Kant’ın Ebedi Barış Üzerindeki Felsefi Denemesi”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 3-31, 1946.

Langlois, George-Jean Boismenu-Luc Lefebvre-Patrice Regimbald, **20. Yüzyıl Tarihi**, Türkçesi: Ömer Turan, Nehir Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2003.

Price, Richard, **United Nations and Global Security**, Palgrave Macmillan, 2004.

Uluslararası İlişkiler Sözlüğü, Çeviren: Ahsen Utku, Gökkuşbu Yay., İstanbul, 2007.

WEB

<http://www.un.org/sc/ctc> (Mayıs 2007).

<http://www.un.org/terrorism/>(07.08.2007).

<http://www.state.gov> (07.08.2007).

<http://www.wits.nctc.gov> (07.08.2007).

<http://www.un.org>

